Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Lausunto

Ei salainen
TiVP 23/2021 vp 3.

12.10.2021

Eduskunnan tiedusteluvalvontavaliokunnalle

Puolustusministeriön lausunto sisäisen turvallisuuden selonteosta

Lausunnossa käsitellään puolustusministeriön kannalta keskeisimpiä sisältöteemoja - ja tämä valiokunta huomioiden etenkin tiedustelun näkökulmasta.

Sisäisen turvallisuuden selonteko on osa turvallisuusselontekojen kokonaisuutta, johon lukeutuvat lokakuussa 2020 valmistunut valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko (UTP) ja tuore valtioneuvoston puolustusselonteko (VNPS). On positiivista, että kaikkia kolmea selontekoa valmisteltiin poikkihallinnollisesti ja valmistelijoiden yhteistyössä, mikä on mahdollistanut sisällöllisen koordinoinnin selontekojen välillä.

Tänä päivänä ulkoinen ja sisäinen turvallisuus kytkeytyvät toisiinsa yhä tiiviimmin. Hybridivaikuttaminen (puolustusselonteossa mainittu myös käsite laaja-alainen vaikuttaminen) on lisääntynyt, monimuotoistunut ja muodostunut aiempaa suuremmaksi turvallisuusuhkaksi. Toimintaympäristö on kuvattu kattavasti UTP-selonteossa, ja UTP-selonteko on hallitusohjelman mukaisesti ohjannut myös puolustusselonteon valmistelua.

UTP-selonteon toimintaympäristöanalyysi on otettu huomioon myös sisäisen turvallisuuden selonteossa, mutta jatkossa tätä linkitystä voisi entisestään tiivistää. Näin sisäisen turvallisuuden selonteko kiinnittyisi yhä enemmän UTP- ja VNPS- selontekojen ”tuoteperheeseen” ja UTP-selonteon antamaan raamiin. Puolustusministeriön näkökulmasta olisi edullista, jos jatkossa kaikkia kolmea selontekoa seuraisi sama parlamentaarinen seurantaryhmä.

Puolustushallinnon kannalta selonteon keskeiset kohdat liittyvät viranomaisten väliseen yhteistyöhön, Rajavartiolaitoksen rooliin sotilaallisessa maanpuolustuksessa, hybridiuhkiin, kyberturvallisuuteen ja -puolustukseen sekä tiedusteluun.

Toimintaympäristö kasvattaa vaatimuksia kaikille turvallisuusviranomaisille ja niiden välisen yhteistyön kehittämiselle. Puolustusvoimat on keskeinen toimija myös sisäisen turvallisuuden viranomaisyhteistyössä. Puolustusvoimilla on tarjota kyseisellä viranomaiskentällä paitsi kalustoa ja määrällisiä henkilöstöresursseja myös merkittävää osaamista.

Selonteosta on löydettävissä yhtymäkohdat puolustushallinnolle viranomaisten yhteistoiminnan perusteiksi sekä kokonaisturvallisuuden kehittämiseksi.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Puolustusministeriö PL 31 00131 Helsinki	Eteläinen Makasiinikatu 8 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo@defmin.fi www.defmin.fi

Puolustusministeriö kiinnittää huomiota myös uuteen kyberturvallisuuden ja kyberpuolustuksen selvitystehtävään, joka tuodaan esille sekä sisäisen turvallisuuden selonteossa että puolustusselonteossa. Selvityksen laadinnassa tullaan tekemään tiivistä yhteistyötä SM:n ja PLM:n hallinnonalojen välillä ja muiden toimijoiden kanssa. Puolustushallinnon näkökulmasta kybertilannekuvan parantaminen sekä kyberuhkien estäminen ja torjuminen edellyttävät tiedonvaihdon, toimivaltuuksien ja kansallisten yhteistyörakenteiden kehittämistä viranomaisten välillä.

Toinen keskeinen yhteistyöalue puolustushallinnon ja SM:n hallinnonalan välillä on tiedustelu. Selonteossa tuodaan hyvin esille, että sotilaallisen voimankäytön uhkalla ja siinä tapahtuvilla muutoksilla on vaikutus myös sisäiseen turvallisuuteen. Sotilaallisten uhkien ennakkovaroituksen ajan lyheneminen ja ennakoimattomuus edellyttävät sisäisen turvallisuuden viranomaisten johtamisjärjestelmään, päätöksentekokykyyn ja valmiuteen vastaavia vaatimuksia kuin sotilaalliselle puolustukselle. Tämä on keskeistä etenkin puhuttaessa laaja-alaisesta vaikuttamisesta, johon liittyy indikaatioiden ja varoituksien määrittäminen niin sotilas- kuin siviilitiedustelullekin.

Myös terrorismin uhkan seurantaan liittyy yhteistoimintaa. Sotilasvastatiedustelun mielenkiinto kohdistuu tässä suhteessa puolustusjärjestelmään kohdistuvaan uhkaan.

Selonteon mukaan kansallisen kriittisen infrastruktuurin määrittäminen ja sen suojaamiseen liittyvät lainsäädäntötarpeet tulee määrittää samoin kuin viranomaisten toimintakyky tulee varmistaa myös yllättävissä tai nopeasti eskaloituvissa tilanteissa. Puolustusministeriö tukee näitä määritystarpeita.

Niin hallitusohjelmassa kuin selonteossa perustellusti todetaan, että tiedustelulakien mukanaan tuomat resurssitarpeet koordinoidaan yhdessä sisä- ja puolustusministeriön hallinnonalojen kanssa. Resurssitarpeiden koordinointi on mielekästä paitsi operatiiviseen toimintaan liittyen niin myös pidemmällä aikajänteellä teknisiä järjestelmiä kehitettäessä.

Seuraavana käsittelyyn tulee tiedusteluselonteko, jonka hallitus antaa eduskunnalle vuoden 2021 loppuun mennessä.